31997D0178

KOMISIJAS LĒMUMS
(1997. gada 10. februāris)
par metodoloģijas noteikšanu pārejai no Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmas Kopienā (EKS 1995) uz Eiropas integrēto tautsaimniecības kontu sistēmu (EKS otrais izdevums)

(Teksts attiecas uz EEZ)

(97/178/EK, *Euratom*)

EIROPAS KOPIENU PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu,

ņemot vērā Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu,

ņemot vērā 8. panta 3. punktu Padomes Regulā (EK) Nr. 2223/96 (1996. gada 25. jūnijs) par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu Kopienā [1] un 6. pantu Padomes Direktīvā 89/130/EEK, *Euratom* (1989. gada 13. februāris) par to, kā saskaņot nacionālā kopprodukta noteikšanu pēc tirgus cenām [2],

tā kā Komisija ir paredzējusi līdz 1998. gada 31. decembrim atcelt atrunas, kas attiecas uz dalībvalstu NKP aplēsēm;

tā kā atšķiras rezultāti, kas iegūti, lietojot EKS 1995 un EKS otro izdevumu;

tā kā Regulas (EK) Nr. 2223/96 par EKS 1995 8. panta 1. un 2. punkta piemērošanas nolūkā ne vēlāk kā līdz 1996. gada decembrim jānoskaidro atšķirības EKS 1995 un EKS otrā izdevuma definīcijās un jānovērtē to ietekme, lai no IKP un NKP datiem saskaņā ar EKS 1995 iegūtu datus IKP un NKP noteikšanai saskaņā ar EKS otro izdevumu;

tā kā gadījumā, ja pēc šā lēmuma pieņemšanas izrādītos, ka starp EKS otro izdevumu un EKS 1995 joprojām pastāv atšķirības, kas ietekmē IKP un NKP noteikšanu, Komisija saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 2223/96 8. pantu veiks pasākumus, lai grozītu šā lēmuma pielikumu;

tā kā Padomes Regula (EEK, *Euratom*) Nr. 1552/89 (1989. gada 29. maijs), ar ko īsteno Lēmumu 88/376/EEK, *Euratom* par Kopienu pašu resursu sistēmu [3] paredz, ka Komisijai kopīgi ar attiecīgo dalībvalsti katru gadu jāpārbauda pašu resursiem paredzētās kopsummas, jo īpaši gadījumos, uz kuriem norādījusi NKP komiteja;

tā kā šajā lēmumā paredzētie augstas kvalitātes nodrošināšanas pasākumi NKP un IKP aprēķināšanai jāpiemēro, ņemot vērā izmaksu lietderības principu;

tā kā šajā lēmumā paredzētie pasākumi atbilst saskaņā ar Direktīvas 89/130/EEK, *Euratom* 6. pantu izveidotās komitejas atzinumam,

---

(1) OV L 310, 30.11.1996., 1. lpp.
(2) OV L 49, 21.2.1989., 26. lpp.
(3) OV L 155, 7.6.1989., 1. lpp.

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Atšķirības EKS otrā izdevuma un EKS 1995 definīcijās, kuras NKP Komiteja ir konstatējusi un kurām ir piekritusi līdz 1996. gada 31. decembrim, un kuras ietekmē IKP vai NKP, ir iekļautas pielikumā. Dalībvalstis novērtē un dokumentē katru no šīm atšķirībām definīcijās, piemērojot 2. pantā izklāstīto principu. Tās sniedz Komisijai vajadzīgo informāciju un skaidrojumus par katru no atšķirībām saskaņā ar Direktīvas 89/130/EEK, *Euratom* 5. pantu.

2. pants

NKP datus, kas balstīti uz EKS otro izdevumu un piegādāti saskaņā ar Direktīvu 89/130/EEK, *Euratom*, un IKP datus, ko dara zināmus, piemērojot Padomes Regulu (EK) Nr. 3605/93 (1993. gada 22. novembris) par to, kā piemērot Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam pievienoto Protokolu par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru [1], iegūst no datiem, kuri balstīti uz EKS 1995 un kurus dalībvalstis iesniedz saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 2223/96 7. panta 1. punktu, šos pēdējos datus koriģējot tā, lai būtu ņemtas vērā 1. pantā pieminētas sekas, ko rada atšķirības definīcijās EKS otrajā izdevumā un EKS 1995.

Šā principa kopsavilkumu var izteikt šādās vienādībās:

a) IKP dati, kas balstīti uz EKS otro izdevumu

= IKP dati, kas balstīti uz EKS 1995

— kopsumma, ko nosaka 1. pantā minētās EKS 1995 un EKS otrā izdevuma definīciju atšķirības;

b) NKP dati, kas balstīti uz EKS otro izdevumu

= NKP dati, kas balstīti uz EKS 1995

— kopsumma, ko nosaka 1. pantā minētās EKS 1995 un EKS otrā izdevuma definīciju atšķirības.

3. pants

1. Šā lēmuma 1. un 2. panta noteikumi attiecas:

a) uz 1998. un turpmāko gadu NKP datiem, ko sniedz saskaņā ar Direktīvu 89/130/EK, *Euratom*, un kamēr paliek spēkā Padomes Lēmums 94/728/EK (1994. gada 31. oktobris) par Eiropas Kopienu pašu resursu sistēmu [2];

b) uz 1998. gada IKP datiem, ko sniedz, izpildot Regulu (EK) Nr. 3605/93.

Šie noteikumi var attiekties arī:

c) uz 1995. un 1997. gada NKP un IKP datiem, ko dalībvalstis, pamatojoties uz EKS 1995, var sniegt, izpildot 1. punkta a) un b) apakšpunktā minēto direktīvu un regulu.

2. Iesniedzot šā panta 1. punkta c) apakšpunktā minētos datus, dalībvalstis pēc Komisijas lūguma dara zināmas summas, kas rodas EKS otrā izdevuma un EKS 1995 definīciju atšķirību dēļ.

4. pants

Ja Lēmums 94/728/EK, *Euratom* paliek spēkā pēc 1999. gada 31. decembra, Komisija esošo lēmumu izskatīs atkārtoti un vajadzības gadījumā noteiks attiecīgus pasākumus.

5. pants

Šis lēmums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 1997. gada 10. februārī

Komisijas vārdā —

Komisijas loceklis

Yves-Thibault DE SILGUY

[1] OV L 332, 31.12.1993., 7. lpp.

[2] OV L 293, 12.11.1994., 9. lpp.

PIELIKUMS

PĀRMAIŅAS PĀREJĀ NO EKS 79 UZ EKS 1995, KAS SKAR IKP VAI NKP

Pārmaiņu saraksts

Šajā dokumentā ir aprakstītas šādas jēdzienu pārmaiņas, kas skar IKP un NKP:

1. Dzīvesvietas kritēriji
2. FISIM (netieši mērāmie finanšu starpniecības pakalpojumi)
3. Apdrošināšana
4. Tiešo ieguldījumu ieņēmumi
5. Procentu ienākumi
6. Kultivētu augu dabiskais pieaugums
7. Programmatūra un lielas datu bāzes
8. Militārās iekārtas un transportlīdzekļi, kas nav ieroči
9. Nepabeigtie pakalpojumi
10. Derīgo izrakteņu izpētes izdevumi
11. Pamatkapitāla patēriņš ceļu, tiltu u. tml. būvē un uzturēšanā
12. Valsts licences un nodevas
13. Pašu lietošanai paredzētās un brīvprātīgās darbības izlaides vērtējums
14. Ražošanas līdzekļu vērtības slieksnis
15. Tirgus un ārpustirgus kritēriji
16. Subsīdijas
17. Izklaides, literārie un mākslas oriģināldarbi
18. Pakalpojumi, kas saistīti ar licencēm izklaides, literāro un mākslas oriģināldarbu lietošanai
19. Garāžas
20. Mājsaimniecību maksātās automobiļu reģistrācijas nodevas
21. Atlīdzība darbiniekiem natūrā
22. Licences nemateriālu neražotu aktīvu lietošanai
23. Zīmoga nodevas

Terminoloģija

Ir attaisnojama provizoriska piezīme attiecībā uz terminoloģiju. Būtu jāatzīmē, ka EKS 1995 ir atcelti vairāki NKP anketā iekļautie EKS 79 jēdzieni. Par piemēru minama izlaide tirgus cenās (P10), bruto pievienotā vērtība tirgus cenās (N1p) un īstais patēriņš ekonomiskajā teritorijā (P3B). Tomēr dažu EKS 79 jēdzienu aizstāšana ar piemērotākiem EKS 1995 jēdzieniem nenozīmē, ka iepriekšējos jēdzienus nevarētu lietot EKS 1995. EKS 79 kopsummas, protams, var rēķināt pēc sīki izstrādātiem valsts pārskatiem, kas pamatojas uz EKS 1995, ja par katru pārmaiņu jēdzienā sniedz datus atsevišķi. Kaut arī pievienotā bruto vērtība tirgus cenās nav patstāvīgs EKS 1995 jēdziens, par to acīmredzami ir vērts runāt un noteikt pievienoto bruto vērtību tirgus cenās, ja vien visas kopsummas komponentes aprēķina pēc EKS 1995 noteikumiem.

Kopsavilkuma tabula

Katras iepriekš minētās jēdziena pārmaiņas ietekme ir apkopota 1. tabulā.

1. tabulā ir aprakstīts pārejas no EKS 79 uz EKS 1995 efekts. Tabulas slejas atbilst jēdzienu pārmaiņām, un tās ir numurētas saskaņā ar iepriekš minēto pārmaiņu sarakstu. Tabulā "+" nozīmē pozitīvu ietekmi uz attiecīgo posteni, "—" nozīmē negatīvu ietekmi, "x" nozīmē, ka ietekme var būt, bet tās zīmi nevar iepriekš noteikt.

Pārskata prasības

Dokumentā iztirzātas dažkārt sarežģītās definīciju pārmaiņas, pārejot no EKS 79 uz EKS 1995, un tāpēc ir sniegta sīki izstrādāta analīze. Tik sīki izstrādāta analīze nav jāuztver kā pārskata prasība.

1. tabula

Pāreja no EKS 79 uz EKS 1995

NKP ANKETAS RUBRIKAS (EKS 79)	Pārmaiņas jēdzienos																						
	EKS kods	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
RAŽOJUMU PIEEJA																								
1. Preču un pakalpojumu izlaide (ražotāja cenās bez PVN)	P10	x		+			x	x	x	x		+		+		x	–	+	+	+	+	+	+	+
2. Starppatēriņš (iegādes cenās bez atskaitāmā PVN)	P20	x	x	+				–	–		–		+		+		–	+	+	+		–	+	+
3. Bruto pievienotā vērtība tirgus cenās bez PVN	N1p	x	x	x			x	+	+	x	+	+	–	+	–	x	–	x	x	+	+	+	x	+
4. Ražojumu PVN	R21																							
5. Ar importu saistītie nodokļi (bez PVN)	R29																				+			
6. Importa subsīdijas	R39																							
IZDEVUMU PIEEJA																								
7. Mājsaimniecību īstais nacionālais patēriņš	P3Ap	x	+	+									+	+	x	–	–	+	+	+	+			
8. Rezidentu mājsaimniecību īstais patēriņš pārējā pasaulē	P32	x	x																					+
9. Nerezidentu mājsaimniecību īstais patēriņš ekonomiskajā teritorijā	P33	x		x																				+
10. Mājsaimniecību īstais patēriņš ekonomiskajā teritorijā	P3Bp	x	+	+									+	+		x	–	–		+	+	+		+
11. Privāto bezpeļņas iestāžu kolektīvais patēriņš	P3Bp		+	+				x					–	–	x	x		–	x				x	+
12. Valsts kolektīvais patēriņš	P3Bp		+	+				x	x			+	–	–	x	x		–	x				x	
13. Īstais patēriņš ekonomiskajā teritorijā	P3B		+	+				x	x			+	–	x	x	x	–	–	x	+	+	+	x	–
14. Bruto pamatkapitāla veidošana	P41		+	+					+			+	–									+		+
15. Izmaiņas krājumos	P42	x					x			x														
16. Preču un pakalpojumu eksports	P50	x	+	+														+	+	x			+	
17. Preču un pakalpojumu imports	P60	x	+	+														+	+	x			+	
18. Eksporta un importa bilance	P50–P60	x	x	x														x	x	x			x	
IENĀKUMA PIEEJA																								
19. Atlīdzība darbiniekiem, ko maksā rezidentu ražotājvienības	R10	x																				+		
20. Bruto darbības rezultāts ekonomikā	N2	x	x	x			x	+	+	x	+	+		+	–	x	–	x	x	+			x	
21. Ar ražošanu un importu saistītie nodokļi	R20	x											–								+			+
22. Ražošanas un importa subsīdijas	R30	x														x								
23. **BRUTO IEKŠZEMES KOPPRODUKTS TIRGUS CENĀS**	N1	x	x	x			x	+	+	x	+	+	–	+	–	x	–	x	x	+	+	+	x	+
24. Atlīdzība darbiniekiem, ko saņem no pārējās pasaules		x																				+		
25. Atlīdzība darbiniekiem, ko maksā virzienā uz pārējo pasauli		x																				+		
26. Īpašuma un uzņēmējdarbības ienākums, ko saņem no pārējās pasaules		x	x	+	+	x												–	–	x				
27. Īpašuma un uzņēmējdarbības ienākums, ko maksā pārējai pasaulei		x	x	+	+	x												–	–	x				
28. **NACIONĀLAIS KOPPRODUKTS TIRGUS CENĀS**		x	+	x	x	x	x	+	+	x	+	+	–	+	–	x	–	x	x	+	+	x	x	+

Piezīme:
(+) Ietekme ar pozitīvu zīmi (lielāka par vai vienāda ar 0).
(–) Ietekme ar negatīvu zīmi (mazāka par vai vienāda ar 0).
(x) Ietekme var būt, bet zīmi nevar iepriekš noteikt.
(?) Ietekmei nevarētu būt nozīmes attiecībā uz resursiem.

1. **Dzīvesvietas kritēriji**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Studenti	207, 210c	2,10
Iekārtu uzstādīšana	207	2.09, parinde 1
Celtniecība pārējā pasaulē	207	2.09, parindes 1, 2.15a

Pārmaiņu apraksts

EKS 1995 ir skaidri formulēti studentu dzīvesvietas, iekārtu uzstādīšanas un pārējā pasaulē veicamo celtniecības darbu kritēriji. Katrā no gadījumiem kritēriji atšķiras no EKS 79 kritērijiem.

EKS 1995 nosaka, ka studentus vienmēr uzskata par viņu mītnes zemes rezidentiem neatkarīgi no viņu uzturēšanās ilguma ārzemēs. Vienlīdz skaidri formulēti, bet citādi dzīvesvietas kritēriji (viena gada noteikums) bija arī EKS 79. Tātad pāreja no EKS 79 uz EKS 1995 ir saistīta ar acīmredzamām pārmaiņām noteikumos.

EKS 1995 nosaka arī konkrētas un skaidri formulētas nostādnes attiecībā uz uzturēšanos, kas saistīta ar iekārtu uzstādīšanu un celtniecības darbiem, kas ir bruto pamatkapitāla veidošana pārējā pasaulē. Iekārtu uzstādīšanas gadījumā izlaidi uzskaita izcelsmes valstī, nevis valstī, kur to uzstāda. Celtniecības darbu gadījumā pārējā pasaulē, veidojot bruto pamatkapitālu, izlaidi uzskaita teritorijā, kurā notiek celtniecība.

EKS 79 nav konkrētu norādījumu, kas attiecas uz pēdējiem diviem gadījumiem. Tātad saskaņā ar EKS 79 šīm darbībām piemērojami vispārīgie 207. punkta kritēriji (t. i., dzīvesvietu nosaka, pamatojoties uz viena gada noteikumu). Tātad, pārejot no EKS 79 uz EKS 1995, abos gadījumos ir pārmaiņas kritērijos. Saskaņā ar EKS 1995 uzstādīšanas pakalpojumus vairs neuzskata par tās teritorijas izlaidi, kurā notiek uzstādīšana, pat tad, ja tā ilgst vairāk par vienu gadu. Turklāt, saskaņā ar EKS 1995, celtniecības darbus, kas ir bruto pamatkapitāla veidošana, uzskata par tās teritorijas izlaidi, kurā šos darbus veic, pat tad, ja darbi ilgst mazāk par vienu gadu. Būtu jāatzīmē, ka neatkarīgi no šīm pārmaiņām daudzu atsevišķu projektu gadījumā paredzamā ietekme NKP praktiski ir maza vai tās vispār nav (sk. tālāk skaidrojumu par nosacītajām rezidentu vienībām).

Pārmaiņu sekas

Jaunā nostādne attiecībā uz studentiem, kas uzturas ārzemēs, attiecas uz NKP tikai tiktāl, cik tai ir sakars ar pāreju no IKP uz NKP. Primāro ienākumu, ko saņem vai maksā šādi studenti, saskaņā ar EKS 79 var skaitīt par ienākumu, ko saņem/maksā uzņēmēja valsts, bet saskaņā ar EKS 1995 – mītnes zeme. Attiecīgās summas praktiski varētu būt mazas.

Tāpēc uzmanība jāpievērš tikai pārējiem diviem posteņiem.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** iekārtu uzstādīšanu ārzemēs, ja tā atbilst viena gada noteikumam, skaita par pārējās pasaules izlaidi saskaņā ar EKS 79, bet par iekšzemes ražošanu saskaņā ar EKS 1995 noteikumiem. Turpretī celtniecības darbus pārējā pasaulē, kas ir bruto pamatkapitāla veidošana, ko izdara rezidējoši ražotāji, un kas neatbilst EKS 79 viena gada noteikumam, saskaņā ar EKS 79, uzskaita kā iekšzemes izlaidi, bet saskaņā ar EKS 1995 noteikumiem – kā pārējās pasaules izlaidi. Tā ietekme uz izlaidi, starppatēriņu un bruto pievienoto vērtību ir apkopota 1. tabulā.

Tā kā minētās operācijas ietver gan uzstādīšanu, gan celtniecības darbus, ko ārzemēs veic rezidentu institucionālās ražotājvienības, bet iekšzemes teritorijā – nerezidentu institucionālās ražotājvienības, tīrās ietekmes zīmi nevar iepriekš noteikt.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** jaunā nostādne attiecībā uz studentiem ietekmē mājsaimniecību patēriņu; šīs izmaiņas līdzsvaro izmaiņas importā un eksportā. Jaunā nostādne attiecībā uz uzstādīšanas pakalpojumiem un celtniecību pārējā pasaulē ietekmē pakalpojumu eksportu un importu. Tīrās ietekmes zīme atkal ir atkarīga no apstākļiem valstī.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju**, jaunā nostādne attiecībā uz uzstādīšanas pakalpojumiem un celtniecību ārzemēs varētu ievērojami ietekmēt atlīdzību darbiniekiem un darbības rezultātu. Tā kā attiecīgie darījumi norit gan virzienā uz pārējo pasauli, gan pretēji, tad tīrās ietekmes zīme ir atkarīga no konkrētajiem apstākļiem.

Beidzot, attiecībā uz **pāreju no NKP uz IKP**, jaunās nostādnes pret uzstādīšanas pakalpojumu un celtniecības ārzemēs ietekmi uz atlīdzību darbiniekiem un īpašuma ienākumu atspoguļo ietekmi, kas aprakstīta sakarā ar ienākuma pieeju.

Būtu jāatzīmē, ka tam, vai rezidentu institucionālās ražotājvienības pārējā pasaulē veido vai neveido nosacītas rezidentu vienības celtniecības darbiem, saskaņā ar EKS 1995 NKP līmenī ir neitrāla nozīme, izņemot jebkuru pamatkapitāla kompensāciju, kas saistīta ar mašīnu un iekārtu lietošanu būvlaukumos ārzemēs, tas ne vienmēr tā ir saskaņā ar EKS 79 noteikumiem. Neitralitātes trūkums saskaņā ar EKS 79 noteikumiem rodas tāpēc, ka katrā sistēmā ir atšķirīga nostādne attiecībā uz ārvalstu tiešo ieguldījumu nesadalīto peļņu. Bet, tā kā principā jebkura nesadalīta peļņa sabiedrībām, kurām nav ekonomisku interešu tās valsts ekonomiskajā teritorijā, kurā atrodas būvlaukums, viena gada laikā jārepatriē, nesadalītās peļņas problēma jāreducē uz izvēli uzskaitīt vai neuzskaitīt attiecīgo (neto) darbības rezultātu, kas gūts celtniecības darbos ārzemēs t–1 gadā vai t gadā.

Pamatkapitāla patēriņu, kas ir bruto darbības rezultāta komponente, uzskaita valstī, kurā ražotāju uzskata par rezidentu, un tas attiecīgi ietekmē šās valsts IKP/NKP. Praksē var izrādīties, ka pamatkapitāla patēriņa aprēķini atsevišķiem celtniecības projektiem nenodrošina kopējā pamatkapitāla patēriņa efektīvu noteikšanu mašīnu vai iekārtu īpašnieka valstī.

Tātad jautājums ir, vai nosacītas rezidentu vienības izveidi vai neizveidi celtniecības darbiem pārējā pasaulē praktiskos nolūkos var uzskatīt par neitrālu attiecībā uz NKP.

Sliktākajā gadījumā šī problēma ietekmēs tikai uzskaites laiku, t. i., attiecīgā NKP sadalījumu pa diviem blakus gadiem, protams, ja visi darījumi ir pareizi uzskaitīti kontos.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka celtniecības projekts, kas ilgst mazāk par vienu gadu valstī B, izmaksā 1 000, un tam ir vajadzīgs 200 starppatēriņam un 400 atlīdzībai darbiniekiem, un to izpilda valsts A uzņēmums. Būvlaukumā strādā tikai valstī A dzīvojoši strādnieki, un visus materiālus pērk valstī B. Saskaņā ar EKS 1995 noteikumiem, būvlaukumu uzskata par valsts B nosacītu rezidentu vienību, turpretī, saskaņā ar EKS 79 noteikumiem, nosacītu vienību neveido. Visu darbības rezultātu attiecīgajā pārskata periodā uzņēmums pārved uz valsti A.

Sekojošās tabulas rāda ietekmi uz valsts A kontiem. Valsts B konti ir simetriski. Ievērojiet, ka NKP neitralitāte ir atkarīga no pārvedamā darbības rezultāta tajā pašā pārskata periodā.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	– 1 000	P20	–200
P60	–200	P50	– 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	–200	P10	– 1 000
N1	–800		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
R10	–400	N1	–800
N2	–400		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	–400
		R10 (rezidenti)	–400
		R10 (nerezidenti)	+400
N3	+0	R40	+400

Ienākumu izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
N4	+0	N3	+0

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
N5	+0	N4	+0

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

2. ***FISIM* (netieši novērtētie finanšu starpniecības pakalpojumi)**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Netieši novērtētie finanšu starpniecības pakalpojumi	325 (c)	I pielikums

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 1995 jautājums par to, vai netieši novērtētie finanšu starpniecības pakalpojumi jāattiecina uz lietotājiem, ir palicis atklāts. To līdz 1997. gada beigām izlems Padome. Saskaņā ar EKS 79, parasti speciāla vienība patērē visus *FISIM*. Nostādne attiecībā uz *FISIM* EKS 79 un EKS 1995 ir skaidri formulēta. *FISIM* attiecināšana uz tiem (ja tādu lēmumu apstiprinātu) būtu skaidra nostādnes maiņa, kas ietekmētu NKP.

Pārmaiņu sekas

Ja tiks nolemts, ka saskaņā ar EKS 1995 *FISIM* neattiecina uz lietotājiem, nekādas pārmaiņas NKP anketu neskars. Turpretī, ja tiks nolemts, ka *FISIM* jāattiecina uz lietotājiem, tam būs jūtamas sekas visā kontu sistēmā.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** – starppatēriņš kritīsies par iekšzemes *FISIM* summu, kuru tagad attiecina uz īstajiem lietotājiem, un pieaugs par importēto *FISIM* summu, kuru lieto starppatēriņam. Tā kā pastāv divas pretējas iespējas, nevar iepriekš noteikt, ar kādu zīmi būs ietekme uz starppatēriņu un bruto pievienoto vērtību. Ekstremālos gadījumos var dominēt importa ietekme. Tomēr praksē importa ietekme varētu būt mazsvarīga salīdzinājumā ar iekšzemes ražošanas ietekmi, un tas izraisīs starppatēriņa krišanos un bruto pievienotās vērtības palielināšanos.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** – viss, kas attiecas uz īsto patēriņu, būs pakļauts pozitīvai ietekmei. Attiecībā uz kolektīvo patēriņu palielinājuma cēlonis ir valsts un privāto bezpeļņas iestāžu, kas apkalpo mājsaimniecības (*PNPISH*), ārpustirgus ražotāju starppatēriņa palielinājums, kas izraisa izlaides pieaugumu, ko vērtē kā izmaksu summu, un tātad kolektīvā patēriņa pieaugumu. Līdzīga būs ietekme uz preču un pakalpojumu importu un eksportu un to bilanci, jo starptautisko aizdevumu un noguldījumu procentu maksājumi ir *FISIM* elementi. Palielināsies gan eksports, gan imports, bet ietekmi uz to bilanci nevar iepriekš noteikt. Šā iemesla dēļ ietekmi uz IKP nevar iepriekš noteikt, bet praktiski Eiropas apstākļos tā acīmredzot būs pozitīva.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** – vienīgais ietekmētais rādītājs ir bruto darbības rezultāts. Atkal sakarā ar *FISIM* importu tīrās ietekmes zīmi nevar iepriekš noteikt, bet tā būs pozitīva, izņemot ārkārtējus apstākļus, kas Eiropas Savienībā nevarētu rasties.

Attiecībā uz **pāreju no IKP uz NKP**, no pārējās pasaules gūto īpašuma ienākumu samazina par nerezidentiem izsniegto aizdevumu summu, ko tagad uzskata par *FISIM* eksportu. Tāpat īpašuma ienākums, ko izmaksā pārējai pasaulei, palielinās par nerezidentu noguldījumu summu, ko tagad uzskata par pakalpojumu eksportu. Analoģiski jāspriež par netieši novērtēto finanšu starpniecības pakalpojumu importu. Būtībā, protams, maksājumu plūsmas no pārējās pasaules un pretējā virzienā paliek nemainīgas. Tā kā ietekmes uz aizdevumiem un noguldījumiem ir pretējas, iepriekš nevar noteikt, ar kādu zīmi būs ietekme uz īpašuma ienākumu no pārējās pasaules un pretējā virzienā. Tomēr ir svarīgi atzīmēt, ka *FISIM* paredzēšana no pārējās pasaules saņemtā un pārējai pasaulei maksātā īpašuma ienākuma bilancē precīzi atsver ietekmi uz importa un eksporta bilanci.

Kopumā IKP ietekmi iepriekš nevar noteikt, bet praksē tā gandrīz vienmēr būs pozitīva. Turpretī ietekme NKP ir pozitīva bez kādiem nosacījumiem, jo ietekmi uz IKP, kura rodas no *FISIM* eksporta un importa bilances, atsver ietekme uz īpašuma ienākumu bilanci no pārējās pasaules.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka *FISIM* izlaide ir vienāda ar 1 000, no tiem 500 tirgus ražotāju starppatēriņam, 50 ārpustirgus ražotāju starppatēriņam un 550 mājsaimniecību īstajam patēriņam. Eksports ir vienāds ar 400 un imports ir vienāds ar 500. *FISIM* un īpašuma ienākuma eksporta un importa bruto plūsmu konsekvence var nebūt reāla, bet vismaz neto plūsmām vajadzētu būt konsekventām.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P10	+ 1 050	P20	+550
P60	+500	P3B	+600
		P50	+400

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	+550	P10	+ 1 050
N1	+500		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
N2	+500	N1	+500

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
R40	−500	N2	−500
N3	+600	R40	−400

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+600	N3	+600
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
		N4	+0
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

3. **Apdrošināšana**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Apdrošināšana	315 (k)	3.63, III pielikums

Pārmaiņu apraksts

EKS 1995 nosaka apdrošināšanas pakalpojumu izlaidi šādi:

> faktiskais apdrošināšanas prēmiju ienākums plus papildu iemaksas mīnus izmaksājamie prasījumi, mīnus paaugstinājumi (plus pazeminājumi) saskaņā ar tehniskiem noteikumiem par rezervēm nesegtajiem riskiem un tehniskiem noteikumiem par apdrošināšanu ar peļņu.

EKS 1995 nenosaka "papildu maksājumus sadalītas peļņas veidā". Tie būtu jāuzskata par prasījumiem, ja tos neatmaksā apdrošināšanai papildu iemaksu veidā, kas ir papildus faktiskajām prēmijām un iemaksām.

Nosakot izmaiņas apdrošināšanas tehniskajās rezervēs, visus nominālos īpašuma ienākumus vai zaudējumus izslēdz.. "tie nav jāuzskata par apdrošināšanas tehnisko rezervju ieguldījumu ienākumu un nav jāuzskata arī par izmaiņām matemātiskajās rezervēs un rezervēs apdrošināšanai ar peļņu". Tas pats attiecas uz nesadalīto īpašuma ienākumu.

4.68. punktā ir dots noteikums visa īpašuma ienākuma sadalei apdrošināšanas tehnisko rezervju ieguldījumu ienākumā un pašu kapitāla ieguldījumu ienākumā, ja nav sīkākas informācijas par līdzekļiem, no kuriem gūts īpašuma ienākums. Ja ieguldījumu avotus var precīzi noteikt, nav vajadzības vērtēt īpašuma ienākumu, kas gūts no pašu kapitāla ieguldījumiem. Šajā gadījumā minētais noteikums nav piemērojams.

EKS 79 ir lietota cita terminoloģija, proti:

> summa, par kuru bruto apdrošināšanas prēmijas pārsniedz izmaksājamo prasījumu plus papildu maksājumu apdrošinātajiem sadalītas peļņas veidā, plus īpašo statistisko risku rezervju svārstību un apdrošināšanas ar peļņu svārstību summa mīnus apdrošinājuma ņēmēju nosacīto procentu uzkrājums, mīnus realizētais kapitāla pieaugums, kas faktiski ir sadalīts.

— Aprēķinātie procenti atbilst nosacītajam ienākumam, ar ko kreditē apdrošinājuma ņēmējus, kā ierakstīts apdrošināšanas sabiedrību kontos.

Lai nodrošinātu konsekventu uzskaiti, nosacītie procenti un realizētais kapitāla (vai īpašuma) pieaugums būtu jāņem vērā tikai tad, ja tas nosaka svārstības apdrošināšanas matemātiskajās rezervēs pret nesegtiem riskiem un rezervēs apdrošināšanai ar peļņu. Nerealizētais īpašuma pieaugums būtu izslēdzams no vērtējuma.

Saskaņā ar EKS 79 ir jāņem vērā apdrošinājuma ņēmēju nosacīto procentu uzkrājums, t. i., tā kopīgā procentu uzkrājuma daļa, kas paredzēta apdrošinājuma ņēmējiem), turpretī saskaņā ar EKS 1995 ir jāņem vērā visu apdrošināšanas papildu iemaksu, t. i., visa īpašuma ienākuma summa. Tātad apdrošināšanas pakalpojumu izlaide palielinās par starpību starp apdrošināšanas papildu iemaksām un aprēķinātajiem procentiem, ko kreditē apdrošināšanas ņēmējiem.

Pārmaiņu sekas

Paplašinot apdrošināšanas tehnisko rezervju ieguldījumu ienākuma apjomu, kas jāņem vērā, nosakot dzīvības apdrošināšanas ņēmējiem un apdrošināšanas, kas nav dzīvības apdrošināšana, ņēmējiem sniegto pakalpojumu vērtību, palielinās apdrošināšanas sabiedrību sniegto pakalpojumu izlaide un polišu īpašnieku izmantoto pakalpojumu vērtība.

Sekojošās analīzes pamatā ir pieņēmums, ka apdrošināšanai, kas nav dzīvības apdrošināšana, nav sakara ar matemātiskajām rezervēm un rezervēm apdrošināšanai ar peļņu. Saskaņā ar šo pieņēmumu, apdrošināšanas, kas nav dzīvības apdrošināšana, pakalpojumu vērtība ir vienāda ar bruto apdrošināšanas iemaksām mīnus prasījumi. Ja izņēmuma gadījumā apdrošināšana, kas nav dzīvības apdrošināšana, rada matemātiskās rezerves u. tml., pārmaiņas ir sarežģītākas.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju,** pāreja uz EKS 1995 definīcijām palielina izlaidi un starppatēriņu. Slēgtā ekonomikā ietekmei uz pievienoto vērtību jābūt ar pozitīvu zīmi, bet brīvā tirgus ekonomikā apdrošināšanas pakalpojumu imports principā var mainīt šīs ietekmes uz kopīgo pievienoto vērtību zīmi. Tāpēc zīmi iepriekš nevar noteikt, tomēr praksē, ņemot vērā, ka dominē iekšzemes apdrošināšana, zīme gandrīz vienmēr ir pozitīva.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju,** ietekme uz visiem rādītājiem, kas saistīti ar īsto patēriņu, būs pozitīva, jo mājsaimniecību īstais patēriņš un starppatēriņš ārpustirgus pakalpojumos palielinās par papildu iemaksu summu. Apdrošināšanas pakalpojumu eksports un imports palielinās par papildu iemaksu summu, un tīrā ietekme uz eksporta un importa bilanci paliek nenoteikta.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** ir ietekme uz bruto darbības rezultātu. Neņemot vērā apdrošināšanas darījumus ar pārējo pasauli, ietekme noteikti ir pozitīva. Kā augstāk minēts, ja ņem vērā ārējos darījumus, ietekmes zīmi nevar iepriekš noteikt.

Pārejot no IKP **uz NKP, papildu iemaksas**, kas attiecas uz apdrošināšanas eksportu un importu, principā ir īpašuma ienākums virzienā uz pārējo pasauli vai pretēji. Tas tikai atspoguļo faktu, ka, saskaņā ar EKS 1995, vispirms apdrošinājuma ņēmēji saņem peļņu no saviem aktīviem papildu iemaksu veidā un pēc tam atmaksā šīs papildu iemaksas apdrošinātājiem kā maksu par apdrošināšanas pakalpojumiem. Jebkuru papildu iemaksu ietekmi uz IKP, kuras cēlonis ir to ietekme uz eksporta un importa bilanci, neitralizē ietekme uz īpašuma ienākumiem, pārejot no IKP uz NKP, kura neapšaubāmi nosaka pozitīvu zīmi ietekmei uz NKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka apdrošināšanas, kas nav dzīvības apdrošināšana, papildu iemaksu vērtība ir 1 000, no tiem 550 sakarā ar tirgus ražotājiem, 50 sakarā ar ārpustirgus ražotājiem un 400 sakarā ar patērētājiem. Nav apdrošināšanas pakalpojumu eksporta un importa papildu iemaksu.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar ierakstiem, kas izdarīti saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P10	+ 1 050	P20	+600
		P3B	+450

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	+600	P10	+1050
N1	+450		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
N2	+450	N1	+450

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	+450
N3	+450		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+450	N3	+450
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
		N4	+0
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

4. **Par jaunu ieguldītā peļņa no ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Ieguldītie ieņēmumi	427.2	4.64

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 1995 par jaunu ieguldītā tiešo ieguldījumu peļņa būtu jāuzskaita kā īpašuma ienākums. Turpretī EKS 79, aprakstot īpašuma un uzņēmējdarbības ienākuma apjomu, neieskaita ieguldīto tiešo ieguldījumu peļņu. Tātad abas nostādnes acīmredzami atšķiras viena no otras.

Pārmaiņu sekas

Šīs pārmaiņas jēdzienos neietekmē IKP, bet ietekmē NKP caur īpašuma un uzņēmējdarbības ienākuma plūsmu virzienā uz pārējo pasauli un pretēji.

Pārejot no IKP uz NKP, ir pozitīva ietekme uz īpašuma un uzņēmējdarbības ienākumu virzienā uz pārējo pasauli un pretēji. Bilances zīmi un tātad tīro ietekmi uz NKP nevar iepriekš noteikt.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka tautsaimniecībā pārskata periodā ir par jaunu ieguldīta tiešo ieguldījumu peļņa 1 000 apmērā, un pārējās pasaules peļņas reinvestīcijas iekšzemes ekonomikā ir sasniegušas 800.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi	Izlietojums

Ražojumu konts		**Ienākuma konts**		**Ienākuma sadales konts**			
Izlietojums	Resursi	Izlietojums	Resursi	Izlietojums		Resursi	
				R40 N3	+800 +200	R40	+ 1 000

Ienākuma izlietojuma konts		**Kapitāla konts**		**Pārējās pasaules konts**	
Izlietojums	Resursi	Izlietojums	Resursi	Izlietojums	Resursi
N4 +200	N3 +200	N5 +200	N4 +200		N5 +200

5. **Procenti**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Uzskaites laiks	708	4.50

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 79 procenti būtu jāuzskaita, pienākot termiņam. Turpretī saskaņā ar EKS 1995 procentus uzskaita, tiem uzkrājoties. Tāpēc starpība rodas uz to procentu rēķina, kas ir uzkrājušies, bet kuriem vēl nav pienācis maksājuma termiņš. Tātad prasības abos gadījumos ir acīmredzami atšķirīgas.

Pārmaiņu sekas

Šīs pārmaiņas jēdzienā neietekmē IKP, izņemot *FISIM* sekas, ja tiks nolemts *FISIM* uz to attiecināt. Tomēr tās tieši izmaina NKP, ko ietekmē īpašuma un uzņēmējdarbības ienākums no pārējās pasaules un uz to.

6. **Kultivētu augu dabiskais pieaugums**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Uzskaites laiks	349, 352	3.58

Pārmaiņu apraksts

EKS 79 skaidri nosaka, ka kultivētu augu izlaidi uzskaita, kad tos novāc (ražas novākšanas vai koku ciršanas laikā). Turpretī EKS 1995 ir skaidri formulēts, ka izlaidi uzskaita augu augšanas laikā. Sākumā to uzskaita kā izmaiņas nepabeigtajā ražošanā un vēlāk, kad novākta raža, kā gatavās produkcijas krājumus.

Pārmaiņu sekas

Valsts ceturkšņa kontos jaunajam uzskaites principam būs tālejošas sekas attiecībā uz lauksaimniecības izlaides uzskaiti kontos, ko nekoriģē ik ceturksni. Gada kontos sekas būs daudz mazākas un galvenokārt attieksies uz gadījumiem, kad augu vai dzīvnieku daudzums nav stabils, bet divos blakus gados palielinās vai samazinās.

Saskaņā ar **izlaides pieeju** jaunais uzskaites princips nozīmē izmaiņas izlaidē un pievienotajā vērtībā, kuras zīme iepriekš nav noteikta.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** vienīgais ietekmētais rādītājs ir izmaiņas krājumos, un arī šo izmaiņu zīmi nevar iepriekš noteikt.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** attiecīgās izmaiņas pievienotajā vērtībā izpaužas bruto darbības rezultāta izmaiņās, kuru zīmi arī nevar iepriekš noteikt.

Noteikti gaidāma ietekme uz IKP, kuras zīme iepriekš nav zināma. Pāreju no IKP uz NKP jaunā izlaides uzskaite neskar, un ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka attiecīgajā pārskata periodā kultivēto mežu dabiskais pieaugums ir vienāds ar 1 000 un nocirsto un realizēto kokmateriālu vērtība ir 700.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+300	P42	+300

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
N1	+300	P10	+300

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
N2	+300	N1	+300

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
N3	+300	N2	+300

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
N4	+300	N3	+300

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P42	+300	N4	+300
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

7. **Programmatūra un lielas datu bāzes**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Programmatūra	322 (b), 337	3 105 b), 3 110 b), 3 114 b)

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 1995 programmatūras un lielu datu bāzu iegādi lietošanai ražošanas vajadzībām uzskaita kā nemateriālos pamatlīdzekļus, kas ietilpst bruto pamatlīdzekļos, tāpat kā šādas produkcijas ražošana uz savu rēķinu.

EKS 79 nav skaidri formulētas nostādnes attiecībā uz izdevumiem programmatūrai un lielām datu bāzēm. Jāvadās pēc vispārīgās nostādnes attiecībā uz bruto pamatlīdzekļiem un starppatēriņu. Svarīgi, ka minētie punkti nosaka, ka starppatēriņā ietilpst šādi elementi: attiecīgajā periodā pirktie pakalpojumi, izņemot.. (minētie izņēmumi attiecas uz ražošanas līdzekļu īpašumtiesību atsavināšanu utt., kā arī uz transporta un realizācijas pakalpojumiem).

Bruto pamatlīdzekļos ietilpst pamatlīdzekļos ieguldīto pakalpojumu vērtība.

Tāpēc EKS 79 prasības attiecībā uz programmatūru ir interpretējamas. Parasti tās interpretē tā, ka saskaņā ar EKS 79 izdevumus par programmatūru, ko iegādājas kā liela aparatūras pirkuma sastāvdaļu, uzskata par bruto pamatlīdzekļu daļu, bet programmatūru, ko iegādājas vai izstrādā atsevišķi, uzskata par starppatēriņu. Šis skaidrojums sakrīt ar *SNA* 93 skaidrojumu attiecībā uz atšķirībām starp *SNA* 93 un *SNA* 68 (skat. *SNA* 93 I pielikuma 67. punktu).

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** tirgus ražotāju izlaide palielinās par apjomu, kāds ir programmatūras un lielu datu bāzu izveidei uz savu rēķinu. Starppatēriņš samazinās par pirkto pakalpojumu summu, ko pārklasificē par bruto pamatlīdzekļiem. Attiecīgi pieaug tirgus ražotāju pievienotā vērtība.

Ārpustirgus ražotāju izlaide ir pakļauta divējādai ietekmei: samazinājumam, kas rodas, pirktos pakalpojumus pārklasificējot no starppatēriņa par bruto pamatlīdzekļiem, un palielinājumam, kas rodas no pamatlīdzekļu papildu patēriņa (gan pirkto, gan uz savu rēķinu ražoto). Kopējās ietekmes zīmi iepriekš nevar noteikt. Līdz ar pamatlīdzekļu patēriņa palielināšanos pieaug pievienotā vērtība.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** ietekme uz valsts un *PNPISH* kolektīvo patēriņu ir divējāda. No vienas puses, patēriņš mainās līdz ar izmaiņām ārpustirgus izlaidē. No otras puses, tas samazinās līdz ar pamatlīdzekļu palielināšanu uz savu rēķinu. Bruto pamatkapitāls palielinās par iegādātās programmatūras pārklasificēto summu plus iekšējās programmatūras vērtību.

Saskaņā ar *ienākumu pieeju* bruto darbības rezultāts mainās par tādu pašu lielumu kā pievienotā vērtība.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka tirgus ražotāju iegādātās programmatūras vērtība ir 1 000, ko pārklasificē no starppatēriņa par bruto pamatlīdzekļiem. Tālāk pieņemsim, ka tirgus ražotāju uz savu rēķinu ražotās programmatūras un lielu datu bāzu ražošana ir 150. Ārpustirgus ražotāju programmatūras iegādes vērtību, kas ir vienāda ar 100, pārklasificē no starppatēriņa par bruto pamatkapitālu. Turklāt ārpustirgus ražotāju uz savu rēķinu ražotās programmatūras un lielu datu bāzu ražošana ir 10. Beidzot, pamatlīdzekļu patēriņš programmatūrai un lielām datu bāzēm, ko lieto ārpustirgus ražotāji, tiek aprēķināts kā 50.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem. Izmaiņas īstajā patēriņā attiecas uz kolektīvo valsts patēriņu un *PNPI* (– 60 = – 100 – 10 + 50).

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+100	P20	– 1 100
		P3B	–60
		P41	+ 1 260

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	– 1 100	P10	+100
N1	+ 1 200		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	+ 1 200
N2	+ 1 200		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	+ 1 200
N3	+ 1 200		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	–60	N3	+ 1 200
N4	+ 1 260		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P41	+ 1 260	N4	+ 1 260
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

8. **Ilglietojamas militāras preces**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Starppatēriņš	323 (f)	3.70 (e)
Bruto pamatkapitāla veidošana	340 (c)	3 107

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 79 starppatēriņā, nevis bruto pamatkapitālā, jāiekļauj: militāro iestāžu iegādāti ilglietojami priekšmeti; militārās ēkas (izņemot mitekļus dienējošo personu mājsaimniecībām), militārās iekārtas un citāds militārais aprīkojums.

Turpretī saskaņā ar EKS 1995 bruto pamatkapitālā ietilpst būves un aprīkojums, ko izmanto militārais personāls (kas līdzīgas tām, ko izmanto civilpersonas), piemēram, lidlauki, doki, ceļi un slimnīcas. Bruto pamatkapitālā neieskaita militāros ieročus un to palīgiekārtas. Pēdējos joprojām iekļauj starppatēriņā.

Tātad bruto pamatkapitāls saskaņā ar EKS 1995 palielinās par izdevumu ilglietojamu militāro priekšmetu, kas nav ieroči un to palīgiekārtas, iegādes summu. Tā kā bruto pamatkapitāla apjoms ir lielāks, attiecīgi palielinās pamatkapitāla patēriņa apjoms.

Pārmaiņu sekas

Arī pārklasificējot ilglietojamos militāros priekšmetus, kas nav ieroču sistēmas, no starppatēriņa valsts ārpustirgus pakalpojumu sniegšanā par bruto pamatkapitālu, rezultāts ir pamatkapitāla patēriņa palielināšanās, kas ir viena no komponentēm ārpustirgus pakalpojumu izlaides kā izmaksu summas vērtējumā.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide samazinās sakarā ar starppatēriņa samazināšanos, bet palielinās sakarā ar pamatkapitāla patēriņa palielināšanos. Tāpēc šīs ietekmes zīmi nevar iepriekš noteikt. Starppatēriņš acīmredzami samazinās sakarā ar dažu ilglietojamu preču iegādes pārklasifikāciju par bruto pamatkapitālu. Pievienotā vērtība palielinās sakarā ar pamatkapitāla patēriņa pieaugumu.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** būs ietekme uz valsts kolektīvo patēriņu, bet šīs ietekmes zīmi nevar iepriekš noteikt sakarā ar to, ka ietekme būs divējāda un pretēja. Bruto pamatkapitāls noteikti palielināsies sakarā ar jauno nostādni attiecībā uz ilglietojamajiem militārajiem priekšmetiem.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** pamatkapitāla patēriņa pieaugums rada bruto darbības rezultāta pieaugumu.

Kā liecina ražojumu un ienākuma pieeja, tīrā ietekme uz IKP noteikti ir pozitīva. Tā kā nav ietekmes uz pāreju no IKP uz NKP, tad ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka attiecīgajā pārskata periodā ilglietojamie militārie priekšmeti, kuru vērtība ir 1 000, pārklasificē no starppatēriņa par bruto pamatkapitālu. Turklāt sakarā ar ilglietojamo militāro priekšmetu pārklasifikāciju tajā pašā vai iepriekšējos periodos pamatkapitāla patēriņš palielinās par 100.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+100	P20	– 1 000
		P3B	+100
		P41	+ 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	– 1 000	P10	+100
N1	+ 1 100		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	+ 1 100
N2	+ 1 100		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	+ 1 100
N3	+ 1 100		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3B	+100	N3	+ 1 100
N4	+ 1 000		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P41	+ 1 000	N4	+ 1 000
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

9. **Pakalpojumu uzskaite**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Uzskaites laiks	707	3 120
Izmaiņas krājumos	350	3 119 (b)

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 1995 prasībām pakalpojumu izlaide jāuzskaita, tos sniedzot. Tāpēc saskaņā ar EKS 1995 pakalpojumu sniegšana rada izmaiņas krājumos, kuros iekļauj nepabeigtos pakalpojumus. Pakalpojumu izlietojumu turpina uzskaitīt, kad "gatavo" pakalpojumu piegādā lietotājam.

Turpretī saskaņā ar EKS 79 pakalpojumus uzskaita, "gatavo produkciju" piegādājot lietotājiem, nepārprotami izslēdzot pakalpojumu krājumus. Uzskaites laika nesakritība abās sistēmās ietekmē tikai pakalpojumu sniedzēju institucionālo ražotājvienību kontus. Tā neietekmē pakalpojumu izmantotāju institucionālo ražotājvienību kontus.

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** pārmaiņas ietekmēs izlaidi un pievienoto vērtību, bet ietekmes zīme iepriekš nav zināma. Nav ietekmes uz starppatēriņu.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** vienīgais ietekmētais komponents ir izmaiņas krājumos, un šīs ietekmes zīme būs atkarīga no apstākļiem.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** izmaiņas pievienotajā vērtībā atspoguļojas izmaiņās bruto darbības rezultātā, kuru zīmi iepriekš nevar noteikt.

Tātad ietekmes uz IKP zīme iepriekš nav nosakāma. Tā kā nav tiešas ietekmes uz **pāreju no IKP uz NKP**, tad ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka projektu (inženieru konsultāciju) 1 000 vērtībā pabeigšanai vajadzīgi seši mēneši, no kuriem trīs ir t–1 gadā un trīs – t gadā. Gatavos projektus piegādā pasūtītājam (uzņēmumam, kurš izmanto pakalpojumus) t gada marta beigās.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem. Gads t–1.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+500	P42	+500

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
N1	+500	P10	+500

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
N2	+500	N1	+500

Izlietojums

Resursi		*Ienākuma sadales konts*	
N3	+500	N2	+500

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
N4	+500	N3	+500

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P42	+500	N4	+500
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem. Gads t.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	–500	P42	–500

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
N1	–500	P10	–500

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
N2	–500	N1	–500

Izlietojums

Resursi		*Ienākuma sadales konts*	
N3	–500	N2	–500

Ienākumu izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
N4	–500	N3	–500

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P42	–500	N4	–500
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

10. **Derīgo izrakteņu izpētes izdevumi**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Starppatēriņš	323 (i), 324 (i)	3.71 (a)
Bruto pamatkapitāla veidošana	343 (a)	3 105 (b)

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 79 visus izdevumus naftas, gāzes u. c. ieguves aku urbšanai, kuri rodas pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgās atradnes apgūšanu, uzskata par starppatēriņu. Izdevumus, kas rodas pēc lēmuma par atradnes apgūšanu pieņemšanas, uzskaita kā bruto pamatkapitālu.

Saskaņā ar EKS 1995 derīgo izrakteņu izpētes izdevumus, iekaitot izpētes urbumu faktiskās izmaksas, no gaisa izdarīto mērījumu, transporta u. c. izmaksas, iekļauj bruto pamatkapitālā.

Tātad EKS 1995 palielina bruto pamatkapitālu par izpētes izdevumu summu, kas rodas pirms lēmuma pieņemšanas par atradnes apgūšanu.

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** starppatēriņš samazinās un pievienotā vērtība palielinās par pārklasificēto izpētes izdevumu summu. Turklāt bruto izlaide un pievienotā vērtība palielinās par pašražoto derīgo izrakteņu izpētes summu.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** vienīgā izmaiņa ir bruto pamatkapitāla pieaugums, kas ir vienāds ar pārklasificēto izdevumu un uz savu rēķinu ražotās produkcijas summu.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** pievienotās vērtības pieaugums atspoguļojas ekvivalentā bruto darbības rezultāta pieaugumā.

Kā liecina visas trīs pieejas, ietekme uz IKP noteikti ir pozitīva. Tā kā nav ietekmes uz **pāreju no IKP uz NKP**, tad ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka izdevumus 1 000 apmērā derīgo izrakteņu izpētei pārklasificē no starppatēriņa par bruto pamatkapitālu. Tālāk pieņemsim, ka pašražotās derīgo izrakteņu produkcijas vērtība ir 500.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+500	P20	– 1 000
		P41	+ 1 500

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	– 1 000	P10	+500
N1	+ 1 500		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
N2	+ 1 500	N1	+ 1 500

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
N3	+ 1 500	N2	+ 1 500

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N3	+ 1 500
N4	+ 1 500		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P41	+ 1 500	N4	+ 1 500
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

11. **Kapitāla patēriņš ceļu, tiltu, aizsprostu u. tml. būvē un uzturēšanā**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Pamatkapitāla patēriņš	403	6.03

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 79 pamatkapitāla patēriņš jāaprēķina visiem atražojamiem pamatlīdzekļiem, izņemot ražošanas līdzekļus, kas paredzēti kolektīvai lietošanai un kuru kalpošanas laiks nav noteikts (ceļi, tilti utt.).

Saskaņā ar EKS 1995 pamatkapitāla patēriņš jāaprēķina visiem pamatlīdzekļiem, izņemot dzīvniekus.

Tātad pamatkapitāla mainīgais patēriņš saskaņā ar EKS 1995 ir acīmredzami palielinājies, iekļaujot ceļus, tiltus utt.

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide un bruto pievienotā vērtība palielinās, jo ārpustirgus pakalpojumu izlaidē palielinās pamatkapitāla patēriņa komponente.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** valsts kolektīvais patēriņš palielinās par papildus patērētā pamatkapitāla summu.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** bruto darbības rezultāts palielinās par summu, kas atbilst papildus patērētajam pamatkapitālam.

Bez ietekmes uz **pāreju no IKP uz NKP** ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP, kas savukārt ir vienāda ar pamatkapitāla patēriņa pieaugumu un tāpēc noteikti ir pozitīva. Iepriekš tekstā ir pieņemts, ka ceļi, tilti, utt. pieder valsts ārpustirgus ražotājiem. Ciktāl šādu kolektīvi lietojamu līdzekļu īpašnieki var būt tirgus ražotāji, ietekmes uz IKP/NKP nebūs.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka kapitāla patēriņš, kas vienāds ar 1 000, ir aprēķināts, ņemot vērā patēriņu ceļiem, tiltiem, aizsprostiem utt., kas ietilpst valsts ārpustirgus nozaru pamatfondos.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+ 1 000	P3B	+ 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
N1	+ 1 000	P10	+ 1 000

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
N2	+ 1 000	N1	+ 1 000

Izlietojums

Resursi		*Ienākuma sadales konts*	
N3	+ 1 000	N2	+ 1 000

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+ 1 000	N3	+ 1 000
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
N5	+0	N4	+0

Pārējās pasaules konts

Izlietojums	Resursi	
	N5	+0

12. **Valsts licences un nodevas**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Nodevas	417, 496	4.23 (e), 4.80 (d)
Pakalpojumi		3.71 (e), 3.76 (h), 4.79 (d)

Pārmaiņu apraksts

Jāizšķir, no vienas puses, uzņēmējdarbības licences, kas tirgus un, iespējams, ārpustirgus ražotājiem vajadzīgas starppatēriņam, un, no otras puses, licences, ko saņem mājsaimniecības kā patērētāji, piemēram, maksājot pasu nodevas un par eksamināciju transportlīdzekļa vadīšanas tiesību iegūšanai un transportlīdzekļa vadīšanas apliecību.

Institucionālām ražotājvienībām EKS 1995 salīdzinājumā ar EKS 79 sašaurina valstij maksāto licenču un nodevu uzskaiti, kuras uzskaitāmas, kā citi ražošanas nodokļi. Ja sakarā ar licences prasījumu valsts pārbauda lietoto iekārtu piemērotību un drošību, darbinieku profesionālo kompetenci vai preču un pakalpojumu kvalitāti vai standartus, maksa par šo pārbaudi ir uzskatāma par maksu par pakalpojumu, ja vien prasītās summas ir samērā ar izdarīto pārbaužu izmaksām.

Līdzīgus noteikumus EKS 1995 nosaka mājsaimniecībām, izslēdzot maksājumus par vairākām licencēm no ienākuma, īpašuma u. c. nodokļiem. Tos uzskata par maksājumiem par valsts pakalpojumiem.

Pārmaiņu sekas

Paredzams, ka pārmaiņas konkrētu valsts licenču maksājumu klasifikācijā noteiks vairāku valsts institucionālo ražotājvienību pārklasifikāciju no ārpustirgus ražotājiem par tirgus ražotājiem. Sekojošais apraksts izskaidro, kādas sekas ir institucionālas ražotājvienības, kas paliek ārpustirgus ražotājs, nodokļu ieņēmumu u. tml. pārklasifikācijai par maksājumiem par pakalpojumiem. Ražotāju pārklasificēšana no tirgus ražotājiem par ārpustirgus ražotājiem vai otrādi ir apskatīta 2. iedaļas 19. punktā.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide nemainās, jo ārpustirgus ražotāja izlaidi vērtē kā izmaksu summu. Starppatēriņš pieaug par nodevu u. c. summu, ko pārklasificē no "citiem nodokļiem, kas saistīti ar ražošanu (R222)" par starppatēriņu, t. i., valsts licenču maksājumu daļu, ko maksā ražotāji. Pievienotā vērtība attiecīgi samazinās.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš pieaug par licenču nodevu summu, ko maksā mājsaimniecības kā patērētāji un ko pārklasificē no ienākuma un mantas u. c. nodokļiem par maksu par pakalpojumiem. Valsts kolektīvais patēriņš samazinās par noieta pieaugumu. No otras puses, kolektīvais *PNPISH* patēriņš pieaug, jo ārpustirgus ražotājiem var būt jāmaksā dažas minētās nodevas, kas palielina starppatēriņu, bet to atsver ražošanas nodokļu samazinājums. Eksports un imports pieaug tādā apmērā, kādā rezidenti maksā licenču nodevas ārzemju valsts iestādēm vai nerezidenti iekšzemes valsts iestādēm.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** ražošanas nodokļi (R222) samazinās par summu, par kādu samazinās pievienotā vērtība.

Kopumā ietekme uz IKP noteikti ir ar negatīvu zīmi, ņemot vērā, ka daļu licenču nodevu ieskaita starppatēriņā. Tā kā nav ietekmes uz *pāreju no IKP uz NKP*, tad ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka licenču nodevas par 1 000 pārklasificē no nodokļiem u. tml. par valsts ārpustirgus ražotāju noietu. No šīs summas 500 ir mājsaimniecību kā patērētāju maksātās nodevas, ko pārklasificē no R69, un 500 ir licenču nodevas, ko maksā ražotāji, ko pārklasificē no R222. Šīs nodevas neattiecas uz valsts ārpustirgus ražotājiem un *PNPI*.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi	Izlietojums
	P20 +500
	P3B −500

Ražojumu konts

Izlietojums	Resursi
P20 +500	
N1 −500	

Ienākuma konts

Izlietojums	Resursi
R20 −500	N1 −500
N2 +0	

Izlietojums

Resursi	*Ienākuma sadales konts*
	N2 +0
N3 −500	R20 −500

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums	Resursi
P3A −500	N3 −500
N4 +0	

Kapitāla konts

Izlietojums	Resursi
N5 +0	N4 +0

Pārējās pasaules konts

Izlietojums	Resursi
	N5 +0

13. **Pašu īstajai lietošanai paredzētās un brīvprātīgās darbības izlaides vērtējums**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Ražošanas robeža	306	3.08
Izlaides vērtējums	315, 628	3.49, 3.52

Pārmaiņu apraksts

Jāapskata divas izmaiņas.

Pirmās jēdziena izmaiņas būtība ir neto darbības rezultāta elementa iekļaušana ražošanas uz pašu rēķina vērtējumā, ja iespējams. Saskaņā ar EKS 79 šādu darbības rezultātu neuzskaita.

Otrā izmaiņa skar pamatlīdzekļu veidošanu ar brīvprātīgas darbības palīdzību. EKS 1995 nosaka, ka izlietotā darbaspēka vērtības aprēķins (tā pamatā ir ekvivalenta algota darbaspēka patēriņa vērtējums) būtu jāiekļauj izlaides vērtības aprēķinā. EKS 79 nebija tādas prasības.

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide un tirgus ražotāju pievienotā vērtība pieaug par pašražošanas izlaides vērtības pieauguma summu, kas izriet no pašražošanas izlaides vērtējuma bāzes cenās, nevis pēc izmaksu summas. Izlaide un pievienotā vērtība pieaug arī par komunālajā celtniecībā izlietotā brīvprātīgā darbaspēka vērtību, ko izslēdza saskaņā ar EKS 79.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš un bruto pamatkapitāls pieaug (pēdējais – līdz ar abām izmaiņām jēdzienā). Valsts un *PNPI* īstais patēriņš samazināsies, ja veidosies pašu kapitāls.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** atlīdzība darbiniekiem palielinās, ciktāl ražošanas uz pašu rēķinu izlaide attiecas uz atlīdzību darbiniekiem natūrā. Turklāt tirgus ražotāju bruto darbības rezultāts palielinās atbilstoši tai pašražošanas izlaides daļai, ko lieto mājsaimniecību pašu produkcijas īstajam patēriņam, izņemot atlīdzību darbiniekiem natūrā, un bruto pamatkapitālam. Attiecībā uz brīvprātīgas darbības radīto izlaidi, darbības rezultāts (jauktais ienākums) palielinās par izlietotā nealgotā darbaspēka summu.

Ietekme uz IKP ir visnotaļ pozitīva. **Pāreju no IKP uz NKP** ietekmē tikai atlīdzība darbiniekiem natūrā virzienā uz pārējo pasauli un pretēji, un no praktiskā viedokļa nav paredzamas pārmaiņas. Tā kā šī ietekme ir tik mazsvarīga, tad arī ietekme uz NKP būs pozitīva.

Skaitlisks piemērs

Pirmkārt, pieņemsim, ka jaunie vērtēšanas kritēriji, kas attiecas uz ražošanu uz savu rēķinu, netieši nosaka izlaides pieaugumu salīdzinājumā ar EKS 79, vērtējot 1 000, no kura 100 atbilst atlīdzībai darbiniekiem natūrā, 400 mājsaimniecību pašu produkcijas īstajam patēriņam un 500 tirgus ražotāju pašu kapitālam.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+ 1 000	P3B	+500
		P41	+500

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
		P10	+ 1 000
N1	+ 1 000		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
R10	+100	N1	+ 1 000
N2	+900		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	+900
N3	+ 1 000	R10	+100

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+500	N3	+ 1 000
N4	+500		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P41	+500	N4	+500
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

Otrkārt, pieņemsim, ka, piemērojot jaunos vērtēšanas principus pamatlīdzekļiem, kas radīti brīvprātīgā darbībā, izlietotā darbaspēka aprēķinātā vērtība ir 800.

Nostādne vienkāršotajos nacionālajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+800	P41	+800

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
		P10	+800
N1	+800		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
N2	+800	N1	+800

Izlietojums

Resursi		*Ienākuma sadales konts*	
		N2	+800
N3	+800		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N3	+800
N4	+800		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P41	+800	N4	+800
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

14. **Ražošanas līdzekļu vērtības slieksnis**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Starppatēriņš	323 (d)	3.70 (e)
Bruto pamatkapitāla veidošana	340 (a)	3 108 (a)

Pārmaiņu apraksts

EKS 79 mazas vērtības ilglietojamu preču iekļaušanai bruto pamatkapitālā nosaka ECU 100 slieksni 1970. gada cenās, turpretī EKS slieksnis 1995. gada cenās ir ECU 500. Visās Eiropas Savienības dalībvalstīs jaunais slieksnis netieši nosaka tā augšupējas izmaiņas reālā izteiksmē, kas rada mazas vērtības ražošanas līdzekļu iegādes lielāku īpatsvaru starppatēriņam.

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju**, palielināsies starppatēriņš un attiecīgi samazināsies pievienotā vērtība, ciktāl tas attiecas uz tirgus ražotājiem. Tāpēc tirgus produkcijas pievienotā vērtība samazinās. Attiecībā uz ārpustirgus ražotājiem bruto pievienotā vērtība samazinās atbilstoši mazākam pamatkapitāla patēriņam, kas atbilst bruto pamatkapitāla samazinājumam.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** samazināsies bruto pamatkapitāls. Turklāt valsts kolektīvais patēriņš ir pakļauts divējādai ietekmei ar pretēju zīmi: no vienas puses, ārpustirgus ražotāju starppatēriņš palielinās par summu, par kādu samazinās bruto pamatkapitāla patēriņš, no otras puses, pamatkapitāla patēriņš samazinās.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** bruto darbības rezultāta samazinājums būs vienāds ar tirgus ražotāju pievienotās vērtības samazinājuma un ārpustirgus ražotāju pamatkapitāla patēriņa samazinājuma summu.

Kā liecina ražojumu un ienākuma pieeja, ietekme uz IKP noteikti ir negatīva. Tā kā sliekšņa regulēšana neietekmē *pāreju no IKP uz NKP*, tad ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka mazas vērtības ražošanas līdzekļus, ko tirgus ražotāji iegādājas par 900, pārklasificē no bruto pamatkapitāla. Turklāt ārpustirgus ražotāju iegādātās preces par 100 pārklasificē līdzīgi, un jaunais slieksnis nozīmē ārpustirgus ražotāju pamatkapitāla patēriņa 90 samazinājumu.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+10	P20	+ 1 000
		P3B	+10
		P41	– 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	+ 1 000	P10	+10
N1	–990		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	–990
N2	–990		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	–990
N3	–990		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+10	N3	–990
N4	– 1 000		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P41	– 1 000	N4	– 1 000
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

15. **Tirgus/ārpustirgus kritēriji**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Tirgus ražotāji	315	3.24
Tirgus izlaide	305, 308	3.17
Ārpustirgus ražotāji	317	3.26
Ārpustirgus izlaide	312	3.23

Pārmaiņu apraksts

Noteikumi par institucionālo ražotājvienību klasifikāciju tirgus un ārpustirgus ražotājos ir pilnīgi pārveidoti.

Saskaņā ar EKS 79 noteiktā krājumā iekļautus pakalpojumus vienmēr pēc tradīcijas uzskata par tirgus pakalpojumiem, citā krājumā iekļautus pakalpojumus vienmēr uzskata par ārpustirgus pakalpojumiem un vēl citā krājumā iekļautus pakalpojumus uzskata par tirgus pakalpojumiem, ja institucionālās ražotājvienības resursi veidojas galvenokārt no tās izlaides realizācijas.

Saskaņā ar EKS 1995, uz visām darbībām attiecas vieni un tie paši kritēriji. Piemēram, dažus ārpustirgus ražotājus klasificē, kā vietējos KAU jeb institucionālās ražotājvienības, kuru izlaides liela daļa ir bez maksas vai par ekonomiski nenozīmīgu cenu, tas ir, ja realizācija sedz mazāk nekā 50 % ražošanas izmaksu.

Šo pārmaiņu sekas ir tādas, ka attiecīgo ražotājvienību var klasificēt kā tirgus ražotāju saskaņā ar EKS 79, bet kā ārpustirgus ražotāju saskaņā ar EKS 1995, vai otrādi. Otrkārt, ārpustirgus izlaides vērtējums EKS 1995 ir pārstrādāts (skat. 20 zemāk), galvenokārt attiecībā uz subsīdijām. Izlaides vērtēšanas veids ir atkarīgs no tā, vai vērtē tirgus vai ārpustirgus izlaidi.

Pārmaiņu sekas

Apskatīsim gadījumu, kad ražotājvienību pārklasificē no tirgus ražotājvienības par ārpustirgus ražotājvienību. Saskaņā ar EKS 79 noteikumiem attiecīgais ražotājs pēc tradīcijas, ņemot vērā darbības nozari, bija tirgus ražotājs, turpretī saskaņā ar EKS 1995 noteikumiem 50 % kritēriju piemēro neatkarīgi no nozares. Jebkura pārklasifikācija pretējā virzienā rada līdzvērtīgas, bet pretējas sekas.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide mainās par starpību starp realizācijas ieņēmumiem, pie kuriem var būt pieskaitītas izmaiņas gatavo preču un ražošanā esošo preču krājumos, un ražošanas izmaksām. Starppatēriņš nemainās. Pievienoto vērtību pirmajā gadījumā nosaka, no izlaides atskaitot starppatēriņu, otrajā gadījumā – aprēķinot atlīdzības darbiniekiem, pamatkapitāla patēriņa un citu nodokļu summu, no kuras atskaita subsīdijas ražošanai. Ja ražotājs neatbilst EKS 1995 50 % kritērijam, ietekme uz pievienoto vērtību būs pozitīva.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** kolektīvais patēriņš pieaug par summu, par kādu ražošanas izmaksas pārsniedz realizācijas ieņēmumus. Visi pārējie komponenti paliek nemainīgi.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** izmaiņas bruto darbības rezultātā ir vienādas ar izmaiņām pievienotajā vērtībā mīnus izmaiņas citās ražošanas subsīdijās R312.

Ja ražotāju pārklasificē no tirgus ražotāja par ārpustirgus ražotāju, ietekme uz IKP noteikti ir pozitīva. Tā kā pārklasificēšana var notikt abos virzienos, kopīgo ietekmi uz IKP nevar iepriekš noteikt. Tā kā *pārejā no IKP uz NKP* pārmaiņu nav, tad ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka valsts kino producenta (tirgus ražotājs saskaņā ar EKS 79) realizācijas ienākums ir 300, starppatēriņš 200, atlīdzība darbiniekiem 500, pamatkapitāla patēriņš 50 un citi ar ražošanu saistīti nodokļi 50. Tas saņem no valsts pārvedumu 500 deficīta segšanai, ko saskaņā ar EKS 79 noteikumiem uzskata par vēl vienu subsīdiju ražošanai. Nav citu ieņēmumu avotu, un gatavo produkciju neeksportē. Tāpēc, pārejot uz EKS 1995, ražotāju pārklasificēs no tirgus ražotāja par ārpustirgus ražotāju.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+500	P3B	+500

Ražojumu konts				**Ienākuma konts**				**Izlietojums**			
Izlietojums		Resursi		Izlietojums		Resursi		Resursi		*Ienākuma sadales konts*	
		P10	+500			N1	+500	R312	−500	N2	+0
N1	+500			N2	+0	R312	−500	N3	+500		

Ienākuma izlietojuma konts				**Kapitāla konts**				**Pārējās pasaules konts**			
Izlietojums		Resursi		Izlietojums		Resursi		Izlietojums		Resursi	
P3A	+500	N3	+500			N4	+0			N5	+0
N4	+0			N5	+0						

16. **Subsīdijas**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Subsīdijas	421	4.30, 4.38 (j)
Pabalsti natūrā	475	4 105 (e)

Pārmaiņu apraksts

EKS 1995 prasības divos aspektos atšķiras no EKS 79 prasībām, kuras ietvertas Komisijas Lēmumā 93/465/EEK, *Euratom* ([1]), kas skaidro EKS 79 attiecībā uz subsīdijām.

Pirmkārt, EKS 1995 no subsīdijām izslēdz sekojošo: maksājumus, ko valsts maksā tirgus ražotājiem, lai pilnīgi vai daļēji samaksātu par precēm un pakalpojumiem, ko šie tirgus ražotāji tieši un individuāli nodrošina mājsaimniecībām sakarā ar sociāliem riskiem vai vajadzībām, uz kurām mājsaimniecībām ir likumā noteiktas tiesības. Minētais Komisijas lēmums neizvirzīja prasības sociālā aspektā.

Otrkārt, EKS 1995 citi ārpustirgus ražotāji var saņemt citas subsīdijas ražošanai, ja šie maksājumi ir atkarīgi no valdības noteikumiem, ko piemēro gan tirgus ražotājiem, gan ārpustirgus ražotājiem. Saskaņā ar EKS 79 ārpustirgus ražotāji nevarēja saņemt subsīdijas. Ja tā, tad pastāv ietekme uz ārpustirgus ražotāju izlaides vērtējumu.

Pārmaiņu sekas

Pirmkārt, apskatīsim valsts maksājumu ražotājiem sakarā ar EKS 1995 kritērijiem neatbilstošu un saskaņā ar EKS 79 noteikumiem (kā skaidrots Komisijas lēmumā par subsīdijām) sociālajos pabalstos natūrā uzskaitāmu pakalpojumu sniegšanu mājsaimniecībām, bet ko saskaņā ar EKS 1995 uzskata par subsīdijām produkcijas ražošanai. EKS 1995 skaidri formulē prasību, ka šie maksājumi jāpamato ar sociālu mērķi un personu tiesībām uz attiecīgiem pabalstiem, lai šos maksājumus neuzskatītu par neatmaksājamiem pārvedumiem ražotājiem, t. i., subsīdijām. Komisijas lēmumā par subsīdijām, kurā skaidrots EKS 79, nav minēts sociālais mērķis, t. i., konkrēti riski un vajadzības, kuru nodrošināšanai paredzēti izdevumi.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide un pievienotā vērtība samazinās par pārklasificēto summu.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš samazinās par tādu pašu summu.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** subsīdijas ražošanai palielinās par summu, ko pārklasificē par subsīdijām produkcijas ražošanai.

Ietekme uz IKP un NKP noteikti ir negatīva un pēc lieluma vienāda ar valsts pārvedumu, ko pārklasificē par subsīdijām produkcijas ražošanai.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka valsts maksājumu 1 000 apmērā tirgus ražotājiem pārklasificē no sociālajiem pabalstiem natūrā par subsīdijām produkcijas ražošanai.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

([1]) OV L 224, 3.9.1993., 27. lpp.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	– 1 000	P3B	– 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
		P10	– 1 000
N1	– 1 000		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	– 1 000
N2	+0	R311	– 1 000

Izlietojums

Resursi		*Ienākuma sadales konts*	
R311	+ 1 000	N2	+0
N3	– 1 000		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	– 1 000	N3	– 1 000
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
		N4	+0
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

Otrkārt, pieņemsim, ka valsts maksājumus 1 000 apmērā ārpustirgus iestādēm, kas kalpo mājsaimniecībām, pārklasificē no kārtējiem pārvedumiem par citām subsīdijām ražošanai.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide un pievienotā vērtība samazinās par pārklasificēto summu.

Saskaņā ar izdevumu pieeju, **PNPISH** īstais patēriņš samazinās par tādu pašu summu.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** subsīdijas ražošanai palielinās par summu, ko pārklasificē par subsīdijām produkcijas ražošanai.

Nostādne: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	– 1 000	P3B	– 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
		P10	– 1 000
N1	– 1 000		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	– 1 000
N2	+0	R31	+ 1 000

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
R31	+ 1 000	N2	+0
R66	– 1 000	R66	– 1 000
N3	– 1 000		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	– 1 000	N3	– 1 000
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
		N4	+0
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

17. **Izklaides, literārie un mākslas oriģināldarbi**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Ražošanas robeža	309	3.67
Bruto pamatkapitāla veidošana	340, 398	3 105 (b)

Pārmaiņu apraksts

Izklaides, literāro un mākslas oriģināldarbu radīšana saskaņā ar EKS 1995 veido daļu bruto pamatkapitāla. Saskaņā ar EKS 79 šāda izlaide ir ārpus ražošanas robežas. Nākamajā iedaļā ir apskatīti jautājumi, kas attiecas uz pakalpojumiem, kuri saistīti ar minētajiem darbiem, t. i., maksājumiem par tiesībām šādus oriģinālus izmantot (reproducēt).

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide palielinās par radīto oriģinālu vērtību. Starppatēriņš palielinās par radīšanas procesā ieguldīto vērtību, ko agrāk uzskatīja par mājsaimniecību īsto patēriņu. Pievienotā vērtība mainās par starpību starp šiem diviem rādītājiem. Zīmi iepriekš nevar noteikt, bet pieņem, ka vairumā gadījumu tā būs pozitīva.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** bruto pamatkapitāls pieaug par radīto oriģinālu vērtību. Mājsaimniecību īstais starppatēriņš samazinās par izdevumiem, ko pārklasificē par starppatēriņu.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** izmaiņas bruto darbības rezultātā atspoguļo izmaiņas pievienotajā vērtībā.

Kaut arī ietekmes uz IKP un NKP zīmi nevar iepriekš noteikt, maz ticams, ka starppatēriņa palielinājums noteiktu izlaides pieaugumu. Jāpieņem, ka ietekme uz IKP un NKP būs pozitīva.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka pārskata periodā pabeigto oriģinālu vērtība ir 1 000. Starppatēriņam vajadzīgi 200. Nav atlīdzības darbiniekiem. Pieņemsim arī, ka izklaides, literāros un mākslas oriģināldarbus neeksportē vai neimportē.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P10	+ 1 000	P20	+200
		P3B	–200
		P41	+ 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	+200	P10	+ 1 000
N1	+800		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	+800
N2	+800		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	+800
N3	+800		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	–200	N3	+800
N4	+ 1 000		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P41	+ 1 000	N4	+ 1 000
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

18. **Pakalpojumi, kas saistīti ar licencēm izklaides, literāro un mākslas oriģināldarbu lietošanai**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Ražošanas robeža	309 (b)	3.67
Īpašuma ienākums	436 (c)	

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 1995 maksājumus par licencēm izklaides, literāro un mākslas oriģināldarbu lietošanai uzskaita kā pakalpojumu realizāciju un iegādi. Saskaņā ar EKS 79 šādus maksājumus uzskatīja par īpašuma ienākumu.

Pārmaiņu sekas

Parasti autortiesību maksājumus kārto izdevēji, maksājot par mākslinieku u. c. autortiesību izmantošanas licenci. Šādu pakalpojumu izmantošana galvenokārt izpaudīsies kā starppatēriņš plus eksports un imports. Pēdējie rodas tāpēc, ka izdevēji, kas ir nerezidenti, iegūst iekšzemes mākslinieku autortiesību izmantošanas licences, un otrādi.

Māksliniekiem u. c., kas realizē savas autortiesības, dažkārt būs jāiesaista starpnieks, kura funkcija ir sekot, kad un kur publicē grāmatas, atskaņo ierakstus un uzved lugas. Šos izdevumus pārklasificē no mājsaimniecību īstā patēriņa par starppatēriņu. Tomēr tādus pakalpojumus pirks galvenokārt izdevēji, nevis paši mākslinieki, un tādā gadījumā tie būtu uzskaitāmi pirmām kārtām kā starppatēriņš.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide palielinās par licencēto pakalpojumu realizāciju plus jebkuri tāda veida pakalpojumi, ko pērk ārpustirgus ražotāji. Iekšzemes izdevēju starppatēriņš palielinās par tādu pašu summu mīnus autortiesību pakalpojumu neto eksports. Turklāt pašiem māksliniekiem var rasties izdevumi sakarā ar starppatēriņu, maksājot starpniekiem (aģentiem). Pievienotā vērtība mainās par starpību starp šīm summām. Zīmi nevar iepriekš noteikt.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš samazinās par jebkuru maksājumu aģentiem, ko pārklasificē no mājsaimniecību īstā patēriņa par starppatēriņu. Turklāt maksājumi par autortiesību pakalpojumiem pārējai pasaulei un pretējā virzienā tagad būs uzskatāmi par importu un eksportu. Kolektīvais patēriņš palielināsies atbilstoši tam, kādā mērā autortiesību pakalpojumus iegūst ārpustirgus ražotāji.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** izmaiņas bruto darbības rezultātā izriet no izmaiņām pievienotajā vērtībā.

Kā liecina visas trīs pieejas, ietekmes uz IKP zīmi nevar iepriekš noteikt. Attiecībā uz **pāreju no IKP uz NKP**, maksājumus par licenci mākslas darbu oriģinālu lietošanai pārklasificē no īpašuma ienākuma, ko maksā pārējai pasaulei un pretēji, par pakalpojumu importu un eksportu, atsverot darījumu ar pārējo pasauli ietekmi uz NKP. Kā ietekmes uz IKP zīmi, tā arī ietekmes uz NKP zīmi nevar iepriekš noteikt.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka iekšzemes izdevēju maksājumi māksliniekiem, kas ir rezidenti, sasniedz 1 000 un ka māksliniekiem nerodas izdevumi starppatēriņam, pārdodot oriģinālu lietošanas licences. Pieņemsim arī, ka šādu pakalpojumu importa vērtība ir 100 un eksporta vērtība 300. Visi importa un eksporta darījumi notiek ar izdevējiem, nevis pašiem māksliniekiem.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+ 1 300	P20	+ 1 100
P60	+100	P50	+300

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	+ 1 100	P10	+ 1 300
N1	+200		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	+200
N2	+200		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
R40	–100	N2	+200
N3	+0	R40	–300

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
N4	+0	N3	+0

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
N5	+0	N4	+0

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

19. **Garāžas**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Aprēķinātā īre	315 (i)	3.64

Pārmaiņu apraksts

EKS 1995 nosaka, ka garāžas, ko dzīvojamās mājas īpašnieks lieto īstajam patēriņam, arī tad, ja tās atrodas atsevišķi no dzīvojamās mājas, ietilpst komunālo pakalpojumu nosacītajā izlaidē. EKS 79 nav skaidri formulētas nostādnes attiecībā uz šādām garāžām. Komisijas Lēmums 95/309/EK, *Euratom* [1] par komunālo pakalpojumu vērtēšanas principiem skaidro EKS 79 attiecībā uz dzīvojamām mājām. Tas nosaka, ka garāžas, kuras ir dzīvojamo māju sastāvdaļa, jāiekļauj dzīvojamo māju faktiskajā un aprēķinātajā īrē. Tātad nostādne attiecībā uz garāžām, ko lieto īstajam patēriņam un kas atrodas atsevišķi no dzīvojamām mājām, atšķiras.

Pārmaiņu sekas

Konkrētu garāžu, kuras lieto īpašnieki, nosacītās īres iekļaušana ražošanas sfērā ietekmē izlaidi, pievienoto vērtību, mājsaimniecību īsto patēriņu un bruto darbības rezultātu.

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide palielinās par īpašnieku aizņemto garāžu nosacīto īri, bet starppatēriņš palielinās par šo garāžu remonta un uzturēšanas izmaksām. Pievienotā vērtība palielinās par šo divu summu starpību.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš palielinās par nosacīto īri mīnus jebkuras remonta un uzturēšanas izmaksas.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** bruto darbības rezultāts palielinās atbilstoši izmaiņām pievienotajā vērtībā.

Pieņemot, ka nosacītā īre vienmēr pārsniegs remonta un uzturēšanas izmaksas, pārmaiņas nostādnē attiecībā uz konkrētām garāžām izraisa IKP pieaugumu.

Neņemot vērā nekādu netiešu ietekmi uz īpašuma ienākumu, kas saistīts ar garāžām, kuru īpašnieki ir nerezidenti, ietekme uz NKP būs vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka garāžu nosacītā īre ir 1 000 un to iekļauj komunālo pakalpojumu izlaidē, un starppatēriņš (ekspluatācijas izmaksas) ir vienāds ar 50. Neviena no šeit iekļautajām garāžām nepieder nerezidentiem, un rezidentiem nepieder īpašnieku aizņemtās garāžas, kas jāiekļauj ārzemju krājumā.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+ 1 000	P20	+50
		P3B	+950

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	+50	P10	+ 1 000
N1	+950		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	+950
N2	+950		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	+950
N3	+950		

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+950	N3	+950
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
		N4	+0
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

[1] OV L 186, 5.8.1995., 59. lpp.

20. **Mājsaimniecību maksātās automobiļu reģistrācijas nodevas**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Nodevas	414	4.14
Produkta nodevas	417.1	4.20 (d)

Pārmaiņu apraksts

EKS 79 nav skaidri formulētas nostādnes attiecībā uz mājsaimniecību maksāto automobiļu reģistrācijas nodevu uzskaiti. Tomēr ražošanas nodevu apjomu ierobežoja ar nodevu ieņēmumiem no ražotājvienībām.

Parasti EKS 79 interpretē tā, ka mājsaimniecību maksātās automobiļu reģistrācijas nodevas būtu jāuzskaita kā dažādi kārtējie pārvedumi.

EKS 1995 nosaka, ka automobiļu reģistrācijas nodevas uzskaita kā ražojumu nodokļus. Saskaņā ar EKS 1995 ražojumu nodokļu apjomu vairs neierobežo ar nodokļiem, ko maksā ražotājvienības.

Mājsaimniecību kā patērētāju maksātās automobiļu reģistrācijas nodevas pārklasificē no (iespējams) dažādiem kārtējiem pārvedumiem (R69) par ražojumu nodokļiem (R221).

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide un pievienotā vērtība ražotāja cenās (EKS 79 koncepcija) palielinās par pārklasificēto summu. Izlaide un pievienotā vērtība bāzes cenās (EKS 1995 koncepcija) nemainās.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš palielinās par pārklasificēto automobiļu reģistrācijas nodevu summu.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju**, nodokļi, kas saistīti ar produkcijas ražošanu un importu, palielinās par pārklasificēto summu.

Kopumā ietekme uz IKP noteikti ir pozitīva. Tā kā nav ietekmes uz *pāreju no IKP uz NKP*, tad ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka patērētāju maksātās automobiļu reģistrācijas nodevas 1 000 apmērā pārklasificē par ražojumu nodokļiem.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+ 1 000	P3B	+ 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
		P10	+ 1 000
N1	+ 1 000		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
R221	+ 1 000	N1	+ 1 000
N2	+0		

Izlietojums

Resursi		*Ienākuma sadales konts*	
		N2	+0
N3	+ 1 000	R221	+ 1 000

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+ 1 000	N3	+ 1 000
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
		N4	+0
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

21. **Atlīdzība darbiniekiem natūrā**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Starppatēriņš	324 (a)	3.71 (b)
Mājsaimniecību īstais patēriņš	330 (e) 628, 1. norāde	3.76 (b)
Atlīdzība darbiniekiem	408 (j), 409 (a)	4.05, 4.06

Pārmaiņu apraksts

EKS 1995 nosaka divas izmaiņas.

EKS 1995 ir noteikums par sporta un atpūtas iekārtām darbiniekiem ar atlīdzību natūrā un viņu ģimenēm, turpretī EKS 79 bija skaidri formulēts, ka šīs summas ir izslēdzamas no ienākuma natūrā, nosakot, ka tās būtu jāuzskaita kā darba devēju starppatēriņš.

Turklāt atšķirīgi vērtē pašu ražotās preces un pakalpojumus, ko darba devēji sniedz darbiniekiem. Saskaņā ar EKS 1995 tās vērtē pēc bāzes cenām. Saskaņā ar EKS 79 tās vērtē pēc ražošanas izmaksu summas, t. i., pieņemot, ka ražotāja peļņa ir vienāda ar nulli.

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide palielinās, ja uz savu rēķinu ražoto produkciju piešķir darbiniekiem (pretēji produkcijas iegādei no citiem ražotājiem). Starppatēriņš samazinās, jo konkrētas izdevumu pozīcijas (iegādes no citiem ražotājiem) pārklasificē no starppatēriņa par īsto patēriņu. Pievienotā vērtība palielinās abos gadījumos.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš palielinās par ienākuma natūrā vērtības pieaugumu.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** atlīdzība darbiniekiem palielinās par tādu pašu summu kā mājsaimniecību īstais patēriņš.

IKP palielinās par atalgojuma natūrā pieaugumu. **Pāreju no IKP uz NKP** ietekmēs jebkuras pozīcijas atlīdzībai darbiniekiem natūrā virzienā uz pārējo pasauli un pretēji, neļaujot iepriekš noteikt šīs ietekmes uz NKP zīmi, lai gan praksē tā noteikti būs pozitīva.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka pašu produkcijas un darbiniekiem sniegto pakalpojumu vērtība palielinās par 500. Pieņemsim arī, ka produkciju par 500 pārklasificē no darbinieku starppatēriņa natūrā. Pārmaiņas jēdzienā neskar atlīdzību darbiniekiem virzienā uz pārējo pasauli un no tās.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+500	P20	−500
		P3B	+ 1 000

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	−500	P10	+500
N1	+ 1 000		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
R10	+ 1 000	N1	+ 1 000
N2	+0		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	+0
N3	+ 1 000	R10	+ 1 000

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+ 1 000	N3	+ 1 000
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
		N4	+0
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

22. **Licences nemateriālu neražotu aktīvu lietošanai**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Nemateriāli neražoti aktīvi	309 (b)	7.43
Maksa par autortiesībām	436 (c)	3.70 (f)

Pārmaiņu apraksts

Saskaņā ar EKS 1995 licenču realizāciju un iegādi nemateriālu neražotu aktīvu (patentu, preču zīmju, autortiesību) izmantošanai attiecīgi uzskaita, kā izlaidi un patēriņu. Saskaņā ar EKS 79 šos maksājumus uzskata par īpašuma ienākuma maksājumiem.

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide palielinās par licenču maksājumu vērtību, ko saņem tirgus ražotāji, kas ir rezidenti. Starppatēriņš palielinās par summu, ko iekšzemes ražotāji maksā attiecīgo nemateriālo neražoto aktīvu īpašniekiem, kuri ir rezidenti vai nerezidenti. Tāpēc iepriekš nevar noteikt, ar kādu zīmi būs ietekme uz pievienoto vērtību.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš palielinās par licenču maksājumiem (ja tādi ir), ko maksā mājsaimniecības kā patērētāji. Kolektīvais patēriņš palielinās par maksājumu summu, no kuras atskaita ārpustirgus ražotāju maksājumus par autortiesībām. Eksports un imports palielinās par licenču maksājumu summu virzienā uz pārējo pasauli un pretēji.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** bruto darbības rezultāts mainās tādā pašā apmērā kā pievienotā vērtība.

Sakarā ar darījumiem ar pārējo pasauli iepriekš nevar noteikt, ar kādu zīmi būs ietekme uz IKP. **Pārejā no IKP uz NKP**, īpašuma ienākums virzienā uz pārējo pasauli un pretēji samazinās par summu, ko pārklasificē par pakalpojumu importu un eksportu. Ja sakarā ar pārmaiņām jēdzienā vismaz viens iekšzemes īstā lietojuma komponents palielinās, ietekmei uz NKP būs pozitīva zīme.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka rezidenti saņem licenču maksājumus par 1 000 un atmaksā 700. Ārpustirgus ražotāju izdevumi par licencēm autortiesību izmantošanai ir 50, un nav ieņēmumu. Licencēšanas pakalpojumu eksports ir 500 un imports 200. Mājsaimniecībām kā patērētājiem nerodas izdevumi sakarā ar maksājumiem par licencēm.

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+ 1 050	P20	+700
P60	+200	P3B	+50
		P50	+500

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	+700	P10	+ 1 050
N1	+350		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
		N1	+350
N2	+350		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
R40	–200	N2	+350
N3	+50	R40	–500

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+50	N3	+50
N4	+0		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
		N4	+0
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0

23. **Zīmoga nodevas**

Galvenie parametri

	EKS 79	EKS 1995
Produkta nodokļi	417.2	4.20
Citi ar ražošanu saistīti nodokļi/dažādi kārtējie pārvedumi	417.3, 495	4.23

Pārmaiņu raksturojums

EKS 1995 nosaka, ka zīmoga nodevas uzskaita kā produkta nodokļus. Saskaņā ar EKS 79 ražotāju maksātās zīmoga nodevas uzskata par citiem nodokļiem, kas saistīti ar ražošanu R22. Nav tiešu norādījumu attiecībā uz zīmoga nodevām, ko maksā mājsaimniecības kā patērētāji. Tā kā nav pretēju norādījumu, tad šīs zīmoga nodevas uzskaita kā dažādus kārtējos pārvedumus R69.

Pārmaiņu sekas

Saskaņā ar **ražojumu pieeju** izlaide palielinās par zīmoga nodevu kopsummu. Starppatēriņš palielinās par to zīmoga nodevu daļu, ko maksā ražotāji. Pievienotā vērtība palielinās par starpību starp zīmoga nodevu kopsummu un zīmoga nodevām, ko ieskaita tirgus un ārpustirgus ražotāju starppatēriņā.

Saskaņā ar **izdevumu pieeju** mājsaimniecību īstais patēriņš palielinās par zīmoga nodevām, ko maksā mājsaimniecības kā patērētāji. Bruto pamatkapitāls palielinās par zīmoga nodevām, ko piemēro pārvedumu izmaksām.

Saskaņā ar **ienākuma pieeju** izmaiņas bruto darbības rezultātā ir vienādas ar izmaiņām pievienotajā vērtībā.

Ietekme uz IKP noteikti ir pozitīva. Tā kā pārmaiņas jēdzienā neietekmē **pāreju no IKP uz NKP**, tad ietekme uz NKP ir vienāda ar ietekmi uz IKP.

Skaitlisks piemērs

Pieņemsim, ka zīmoga nodevas par summu 500 pārklasificē no citiem nodokļiem, kas saistīti ar ražošanu, par produkta nodokļiem un ka dažādus kārtējos pārvedumus par 500 pārklasificē par produkta nodokļiem. No ražotāju maksātajām zīmoga nodevām 250 attiecas uz ieguldījumiem starppatēriņā un 250 uz bruto pamatkapitālu (pārvedumu izmaksas).

Nostādne vienkāršotajos kontos: izmaiņas salīdzinājumā ar uzskaiti, kas veikta saskaņā ar EKS 79 noteikumiem.

Preču un pakalpojumu konts

Resursi		Izlietojums	
P10	+ 1 000	P20	+250
		P3B	+500
		P41	+250

Ražojumu konts

Izlietojums		Resursi	
P20	+250	P10	+ 1 000
N1	+750		

Ienākuma konts

Izlietojums		Resursi	
R20	+500	N1	+750
N2	+250		

Ienākuma sadales konts

Izlietojums		Resursi	
		N2	+250
N3	+750	R20	+500

Ienākuma izlietojuma konts

Izlietojums		Resursi	
P3A	+500	N3	+750
N4	+250		

Kapitāla konts

Izlietojums		Resursi	
P41	+250	N4	+250
N5	+0		

Pārējās pasaules konts

Izlietojums		Resursi	
		N5	+0